

ціноутворення у будівництві України. Автореферат канд. дисертації. К.: 2002.

2. ДБН Д.1.1.-7-2000 Правила визначення вартості проектно-вишукувальних робіт для будівництва, що здійснюється на території України// Ціноутворення у будівництві: 36. офіц. документів та роз'яснень, 2002, №11.-С.5-28.

3. Д.Бентли Управление проектом: ключ к успеху// Строительство в США №6, 1992.с.20-22

4. Івлева Н.П. Проблема вартісної оцінки науково-технічної продукції в будівництві. //Актуальні проблеми економіки: № 8, 2004.-с.140-144

5. Івлева Н.П., Івлев С.С. Проблема формування ціни науково-дослідних робіт у будівництві.// Актуальні проблеми економіки:№7.2008.-с.43-49

6. Колесников О.В. Комплексне планування собівартості в будівництві.-К.:

Будівельник.-1991.-96 с.

7.Радан Къянчев Социально-икономическа оценка на проектните решения за жилищно и общественно строителство.София,1980,Държавно издателство «Техника» 156 с.

8. Рогожин П.С., Гойко А.Ф. Экономика строительных организаций – К: Видавничий дім, «Скарби», 2001. 448с.

9.Строительство в США №9,1992.С.31

10.К.А.Шрейбер опыт организации проектирования жилых и гражданских зданий в США // Строительство в США №2,1990.с.36-38

11.Яворовский Ю.П. Повышение эффективности капитальных вложений на стадии проектирования (на примере Харьковских проектных организаций) Автореферат канд. диссертации. К.: 1974.

12. www.projects.innovbusiness.ru

*Рецензент к.э.н., доцент УкрГАЗТ Тройникова Е.Н.
Експерт редакционной коллегии к.э.н., доцент УкрГАЗТ Полякова Е.Н.*

УДК 658.516

МІЖНАРОДНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

Найдьорова М.В., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

В статті розглядаються проблеми, що склалися в країнах пострадянського простору у сфері вживання міжнародних стандартів. Обґрунтовуються напрями по вдосконаленню сертифікації і стандартизації в Україні і підвищенню конкурентоспроможності її експортної продукції.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковим або практичними завданнями. Глобалізація економіки припускає використання глобальних стандартів якості і безпеки продукції і послуг. До таких стандартів в даний час відносяться, в першу чергу, стандарти ISO (Міжнародної організації по стандартизації), Міжнародної електротехнічної комісії, Всесвітньої торгової організації, Системи сертифікації виробів електронної техніки, Системи загального управління якістю, Системи міжнародних дебатів за якість, європейської економічної комісії ООН і ін.

Глобальні стандарти визначають

міжнародно визнаний еталон якості товарів (послуг), міжнародні вимоги до безпеки їх виробництва і використання, у тому числі до екологічної безпеки, до організації праці і обміну. Вони - одна з найважливіших умов розвитку ефективної міжнародної спеціалізації і кооперації виробництва, досліджень, науково-технічних розробок, поглиблення регіональної виробничої і науково-технічної інтеграції в світовій економіці, вдосконалення міжнародної торгівлі, прискорення процесу переорієнтації національної економіки на новітні, у тому числі інформаційні, технології, подолання технологічного відставання від найрозвиненіших країн, загального підвищення

конкурентоспроможності виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор з посиланням на джерела. Підприємствам важливо відчувати підтримку держави при розв'язанні питань підприємницького розвитку. Проблеми стійкості та конкурентоспроможності набули широкого розвитку в роботах багатьох вчених, а саме: Р. Азоева, О. Градова, В. Марченко, Т. Мостенської, О. Гудзінського, Л. Смоляр, Р. Фатхутдінова, А. Юданова та ін.

Конкуренція є дуже тонким та гнучким механізмом. Гнучкість механізму конкуренції виявляється в його миттєвій реакції на будь-яку зміну обстановки. Конкуренція – одна з існуючих ознак ринків, механізм регулювання виробництва. Конкуренція відображає систему взаємовідношень між виробниками з приводу встановлення цін, обсягів пропозиції товарів на ринку та споживачами певного товару. З розвитком конкуренції виникла необхідність впровадження поняття конкурентоспроможності та конкурентоздатності товару і підприємств.

Азарян С.М під конкуренцією розуміє суперництво на якому-небудь поприщі між окремими юридичними або фізичними персонами (конкурентами), зацікавлених в одній і тій же меті [1, с.105].

Должанський І.З. стверджує, що ринкова конкуренція – боротьба фірм за обмежений обсяг платоспроможного попиту споживачів, що ведеться ними на доступних сегментах ринку [2, с.11].

Фатхудинов Р.А. Конкуренція – процес управління суб'єктами своїми конкурентними перевагами для утримання перемоги або досягнення інших цілей у боротьбі з конкурентами за задоволення об'єктивних або суб'єктивних потреб у рамках законодавства або в природних умовах [3, с.72].

На міжнародному рівні стандартизація вже давно є предметом діяльності міжнародних організацій, таких як Міжнародна електротехнічна комісія (з 1906 року) та Міжнародна організація зі стандартизації (з 1946 року). [4, с. 125, 5, с.56] Існують також чисельні регіональні організації з питань стандартизації, які займаються встановленням стандартів на регіональному рівні, наприклад європейські аналоги Міжнародної організації зі стандартизації та Міжнародної електротехнічної комісії – CEN і CENELEC. Стандартизація певних видів продукції, наприклад продовольчих товарів, на міжнародному рівні підпадає під компетенцію спільної Комісії ФАО/ВООЗ Кодекс Аліментаріус. [6, с.38]

Виділення невирішених частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Ситуація із застосуванням міжнародних стандартів в країнах пострадянського простору в цілому є

досить складною. З одного боку, більшість стандартів і вся їх система вже застаріли. В Україні, наприклад, введено в дію лише близько однієї третини найважливіших міжнародних стандартів, а стандартів, що визначають міжнародну якість програмних засобів - приблизно десята їх частина.

Багато проблем, особливо пов'язаних із застарілістю українських стандартів, так і не були вирішені. Більшість стандартів в Україні залишаються переважно обов'язковими, а дотримання їх вимог відстежується відповідним державним органом. Обов'язковий характер українських стандартів і відставання у їхньому оновленні стали на перешкоді інноваційному та технологічному прогресу. Водночас українські підприємства демонструють незначну зацікавленість або навіть її відсутність щодо участі у процесі стандартизації, що лише збільшує прірву між розробниками стандартів і потребами українського бізнесу.

Проблемою є недостатня гармонізованість національних стандартів України з міжнародними та європейськими: лише близько 17% національних стандартів гармонізовані зі стандартами ЄС.

Формування цілей статі (постановка завдання). Таким чином, метою даної статті є аналіз ситуації, що склалася в країнах пострадянського простору у сфері застосування міжнародних стандартів і розгляд основних напрямів вдосконалення сертифікації і стандартизації в цих країнах і підвищення конкурентоспроможності їх експортної продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сьогодні різко зростає роль стандартизації як важливої ланки у системі управління технічним рівнем якості продукції - від наукових розробок і до експлуатації та утилізації виробів. Стандартизація поєднує науку, техніку і виробництво, сприяє забезпеченню єдиної технічної політики в різних галузях народного господарства, технічному переозброєнню виробництва, широкому впровадженню сучасної техніки і технологій, інтенсифікації виробництва, механізації і автоматизації виробничих процесів, підвищенню якості товарів. Усе це сприяє розвитку економіки країни.

Характерною особливістю стандартизації є те, що сфера її дії та застосування, рівень розвитку знаходяться у широкому діапазоні. Немає такої сфери діяльності людини, до якої б не була причетна стандартизація. Адже з поширенням і поглибленням пізнання, розвитком науки і техніки, удосконаленням виробництва масштаби робіт значно зростає і поширюється сфера використання принципів стандартизації.

Основна мета стандартизації - це

оптимальне впорядкування об'єктів стандартизації для прискорення науково-технічного прогресу, підвищення ефективності виробництва, поліпшення якості продукції, удосконалення організації управління народним господарством, розвиток міжнародного економічного, наукового і технічного співробітництва.

Стандартизація відповідно до основної мети має різні завдання. Головне завдання - створення системи нормативної документації, яка визначає прогресивні вимоги до продукції, що виготовляється для потреб народного господарства, населення, оборони держави та експорту, до її розробки, виготовлення та застосування, а також забезпечення контролю за правильністю використання цієї документації.

Стандартизація є організаційно-технічною основою економічного і науково-технічного співробітництва між країнами, ефективним засобом поширення зв'язків між країнами і ліквідування технічних бар'єрів у міжнародній торгівлі. Зміцнення науково-технічних та економічних зв'язків привертає увагу до стандартизації усі розвинені країни світу та країни, що розвиваються, а також технічні, економічні, міжнародні, регіональні і національні організації, фірми і підприємства. Це є наслідком об'єктивної необхідності стандартизації з управління економічними і виробничими процесами.

Завдання по гармонізації національних стандартів, необхідні для поглиблення регіональної економічної інтеграції, розв'язуються вкрай поволі. Мало помітні результати діяльності Міждержавної ради СНД по стандартизації, метрології і сертифікації, найважливішою задачею якої було визначено забезпечення відповідності національних систем стандартизації і сертифікації міжнародним вимогам і вимогам, витікаючим з угод про міждержавну інтеграцію, недостатньо послідовні і ефективні рішення по вдосконаленню національного законодавства, регулюючого сферу відносин по стандартизації і сертифікації. Зокрема, це відноситься і до правових норм по безпеці як "одній з ознак якості експертної продукції" (згідно міжнародно визнаної термінології, що використовується в стандарті ISO 8402).

На жаль, лише незначна кількість підприємств та об'єднань виробників України, які орієнтовані на експорт своєї продукції та зацікавлені в її якості та конкурентоспроможності, розуміють важливість просування власного товару та технологій на світовий ринок. Натомість переважна більшість не фінансує розробки стандартів у технічних комітетах. Щоб поліпшити ситуацію, Держспоживстандарт звернувся до Мінфіну щодо рівномірного перерозподілу обсягів фінансування зазначеної бюджетної програми у 2007 році.

У результаті на початку липня 2007

внесені відповідні зміни до помісячного розпису асигнувань загального фонду державного бюджету за програмою "Гармонізація національних стандартів із міжнародними та європейськими". Однак вжиті заходи не змогли покращити ситуацію, бо було допущено відхилення від технологічного процесу розробки стандартів. Тому, ризик невиконання завдання уряду щодо прийняття 800 гармонізованих стандартів залишився. А для вирішення питань інтеграції України до Європейського Союзу необхідно впроваджувати щороку майже 1000 - 1200 національних стандартів, гармонізованих із вимогами міжнародної та європейської системами стандартизації. Загалом упродовж 2007-2010 років має бути розроблено та прийнято 8570 таких національних стандартів, а рівень гармонізації на кінець 2010 року повинний становити не менше 60-70 %. Натомість за три квартали цього року затверджено всього 649 стандартів, із яких 446 гармонізовані з міжнародними та європейськими. І тільки 56 із їх набули статусу міждержавних.

Для підвищення конкурентоспроможності продукції, що експортується в країни пострадянського простору, в розвинені і розвиваючі країни, необхідні:

- угоди між державами про взаємне визнання сертифікатів на деякі національні стандарти, що відповідають міжнародним вимогам до стандартизації, і на системи управління якістю на підприємствах - експортерах;

- аналогічні угоди з найавторитетнішими зарубіжними органами по сертифікації;

- прискорення процесу акредитації відповідних національних організацій країн в міжнародних організаціях по сертифікації і їх вступу до Міжнародного форуму по акредитації (IAF);

- взаємодія національних організацій, що займаються проблемами стандартизації і сертифікації, з Міжнародною федерацією користувачів стандартів (IFAN), ISO, COT, Всесвітньою організацією інтелектуальної власності в рамках "Форуму дій у сфері стандартизації на глобальному ринку", створеного за ініціативою ISO;

- послідовна реалізація в національній законопроектній і правозастосовній практиці Основ законодавства і типових проектів міжнародних організацій;

- сумісна розробка стандартів для комплексної оцінки рівня безпеки і ризику при розвитку експорту і міжнародній спеціалізації національного виробництва;

- створення при національних організаціях по стандартизації і сертифікації органів (порад) по координації діяльності в області сертифікації систем якості.

Названі стратегічні заходи, що

відносяться, на наш погляд, до числа першочергових, при вирішенні проблеми підвищення конкурентоспроможності можуть бути успішно здійснені тільки за умови розробки міжнародних програм розвитку міжнародної спеціалізації і кооперації виробництва в окремих галузях економіки.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Реформування національних систем стандартизації, сертифікації та акредитації спрямоване на підтримку вітчизняного виробництва та захист конституційних прав громадян на споживання безпечної та якісної продукції і базується на прагненні України до інтеграції у світову економіку, вступу у Світову організацію торгівлі, реалізацію Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу.

Всі існуючі в Україні національні та регіональні стандарти мають бути добровільними. Виняток можливий лише для тих стандартів, які спрямовані на захист національної безпеки, життя та здоров'я людей, тварин та рослин, зовнішнього середовища та на попередження недобросовісної

практики, але й ці стандарти мають бути повністю замінені міжнародними до 2011 року.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарян Е. М. Международный маркетинг. Киев: ИСМО МО Украины, НВФ "Студцентр", 1998, 200 с.
2. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства: Навч. посібник/ І.З.Должанський, Т.О.Загорна.- К.: ЦНЛ, 2006.- 384 с.
3. Р. А. Фатхутдинов Разработка управленческого решения. – Изд-во: Бизнес-школа Интел-Синтез, 1999. - 240 с.
4. Соснін О. Захист національного товаровиробника як основна складова національної безпеки // Вісник НДФІ, №12, 2002р., с.21-24
5. Соколенко С. І. Глобалізація і економіка України. – К. : Логос, 2003. – 341с.
6. Мережко Н.В. Сертифікація товарів і послуг: Підручник – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 298с.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Дейнека О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.*

УДК 65.011

ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ МОДЕЛІ ОЦІНКИ ВИТРАТ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ВАРТІСНОГО АНАЛІЗУ ВИРОБУ НА МЕБЛЕВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Слюсаренко О.В., здобувач (ХНАМГ)

Автором розглянуто практичний приклад використання запропонованої теоретичної моделі оцінки витрат при проведенні функціонально-вартісного аналізу. Розроблена модель дозволяє аналізувати разом з витратами на виробництво будь-якого об'єкту витрати на капітал, що безпосередньо пов'язані з цим об'єктом. Запропонований підхід апробовано на прикладі виробу меблевого виробництва.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. За умов зростаючої конкуренції на ринку, вступу до СОТ, посилення кризових явищ в економіці вітчизняні підприємства галузі шукають нові підходи до оптимізації витрат на виробництво продукції, оскільки ціна є одним з найважливіших чинників при прийнятті рішень щодо придбання товару. Як правило традиційні підходи до зниження витрат на

виробництво не дають значних результатів, оскільки знайдені таким чином резерви вже використані. Керівники підприємств шукають інші можливості оптимізації витрат, у тому числі з використанням системних підходів до управління витратами, серед яких визначне місце посідає функціонально - вартісний аналіз (ФВА). Потенціал використання такої технології оптимізації витрат для виробництва меблів обумовлюється тим фактом, що меблі є